

GRŪDŲ KAINŲ KITIMO TENDENCIJOS LIETUVOJE 2006–2009 METAIS

Vidmantas Bradūnas

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Pastarieji treji metai šalies javų augintojams buvo gana geri – grūdų derlius didėjo apie 10 proc. kasmet, o apsirūpinimas šalyje išaugintais grūdais vidutiniškai – net 45 procentiniais punktais. Sparčiai išaugusi grūdų pasiūla ir tapo pagrindine priežastimi, nulėmusia kainų mažėjimo tendencijas Lietuvos grūdų rinkoje.

Per 2006–2009 metus Lietuvoje bei kitose ES valstybėse grūdų vidutinės supirkimo kainos sumažėjo labai panašiai. Nors ir Lietuvos, ir ES valstybių grūdų rinkos priartėjo prie beveik tobulos konkurencijos – buvo pakankamai daug pardavėjų bei pirkėjų ir atskiras pirkėjas ar pardavėjas neturėjo jokios įtakos rinkos kainoms, o kainas teoriškai turėjo lemti vien tik paklausos bei pasiūlos jėgos, tačiau pastarosios negalėjo adekvačiai reaguoti į kainų pokyčius ir atitinkamai jų veikti, nes paklausa ir pasiūla buvo santykinai neelastingos. Svarbu iširti priežastis, kurios labiausia paveikė pasiūlos bei paklausos tarpusavio priklausomybę ir padarė didžiausią įtaką grūdų kainų kritimui. Tyrimo rezultatai leido įvertinti kaip, rengiant javų rinkodaros strategijas, atsižvelgta į rinkoje susiformavusią konkurencinę aplinką ir atvirkščiai, kokią įtaką parengtos ūkių rinkodaros strategijos padarė rinkos konkurencinei aplinkai. Išanalizavus grūdų rinkoje vykstančius ekonominius procesus bei jų priežastis ir įvertinus tų procesų įtaką grūdų kainų kitimo tendencijoms, parengtų išvadų įgyvendinimas leistų sumažinti rinkoje grūdų perteklių ir padidinti jų paklausos bei pasiūlos tarpusavio priklausomybę bei paveikti kainas. Be to, grūdų kainoms buvo būdinga mažėjimo tendencija, palyginti su ūkininkų perkamų gamybos reikmenų kainomis, kadangi grūdų paklausa didėjo palyginti lėtai, o pasiūla – žymiai sparčiau.

Raktiniai žodžiai: grūdai, kaina, pasiūla, paklausa.

Įvadas

Tyrimo grūdų rinka apibrėžta vadovaujantis Konkurencijos įstatymo nuostatomis. Išskirti grūdų kainų trumpalaikio bei ilgalaikio kitimo aspektai: trumpalaikio – per paskutiniuosius analizuojamojo laikotarpio metus ir ilgalaikio – per visą analizuojamąjį laikotarpį.

Rinkos ekonomikos šalyse gamybinės veiklos pagrindas yra rinkodara – konkrečios rinkos poreikių valdymo procesas, t. y. realių ar paskatintų vartotojų poreikių nustatymo ir tos paklausos patenkinimo per susijusias gamybos, paskirstymo, kainų nustatymo ir skatinimo funkcijas (Pasas, 1994). Rinkodaros koncepcija buvo sukurta JAV. Čia ir dabar nuolat atsiranda nemažai rinkodarą praturtinančių naujovių, dirba daugelis pasaulinį pripažinimą pelnusių rinkodaros specialistų. Jų patirtimi vadovujasi ir Lietuvos mokslininkai savo moksliniais darbais skatindami rinkos dalyvius aktyviau savo veikloje remtis rinkodaros privalumais. Rinkos procesai vystosi tam tikroje konkurencinėje aplinkoje. Todėl konkurenciją rinkoje ir rinkodaros problemas atskirai yra nagrinėjęs ne vienas

autorius (Armstrongas, 2003; Chlivickas, 1998; Časas, 2000; Dikčius, 2003; Kotler, 2003; Lukaševičius, 2001; Martinkus, 2005; Pajuodis, 2000; Paliulis, 1998; Ramanauskienė, 1998; Urbonavičius, 2000; Vaičiūnas, 2005; Venskus, 2005; Virbilaitė, 2000; Wong, 2003; ir kt.). Straipsnio autorius daugiau kaip penkerius metus nagrinėja Lietuvos ir ES grūdų rinkas. Tyrimo rezultatai pateikiami Lietuvos žemės ūkio ministerijos užsakomose temose bei publikuojami Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto leidiniuose „Rinkotyra“ ir „Žemės ir maisto ūkis“, tačiau pasigendama konkurencinės aplinkos ir konkrečios prekės marketingo tarpusavio priklausomybės ekonominio vertinimo.

Temos aktualumas. Grūdų rinka priartėjusi prie beveik tobulos konkurencijos sąlygų ir grūdų kainas teoriškai turėtų lemti paklausos ir pasiūlos tarpusavio priklausomybės jėgos. Tačiau taip nėra – grūdų kainoms mažėjant, jų pasiūla nemažėja, o netgi kasmet didėja. Todėl svarbu iširti priežastis, kurios labiausia paveikė pasiūlos bei paklausos tarpusavio priklausomybę ir padarė didžiausią įtaką grūdų kainų kritimui. Tyrimo rezultatai leis įvertinti kaip, rengiant javų rinkodaros strategijas, atsižvelgta į rinkoje susiformavusią konkurencinę aplinką ir atvirkščiai, kokią įtaką parengtos ūkių rinkodaros strategijos padarė rinkos konkurencinei aplinkai. Tyrimo išvadose pateikti siūlymai turėtų būti naudingi abiem rinkos dalyvių pusėms: javus auginantys ūkininkai, formuodami optimalią pasiūlą, užsitikrintų reikiamas pajamas, o grūdų vartotojai patenkintų savo poreikius už palankiausią kainą. Be to, tai turėtų būti svarbu atitinkamų valstybės institucijų tarnautojams, planuojant žemės ūkio ir apdirbamosios pramonės įmonių integravimo gerinimą bei šalies ir Europos Sąjungos paramos teikimą.

Tyrimo tikslas. Išanalizavus grūdų rinkoje vykstančius ekonominius procesus bei jų priežastis ir įvertinus tų procesų įtaką grūdų kainų kitimo tendencijoms, parengti pasiūlymus dėl grūdų pertekliaus rinkoje mažinimo ir jų paklausos bei pasiūlos tarpusavio priklausomybės didinimo darant įtaką kainoms.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) išanalizuoti grūdų pasiūlos ir paklausos tarpusavio priklausomybės poveikį kainų tendencijoms;
- 2) įvertinti atskirų rinkos dalyvių grūdų kainų kitimą priklausomai nuo jų tarpusavio sąveikos;
- 3) palyginti grūdų kainų pokyčius Lietuvos ir kitų ES valstybių rinkose ir apibendrinti jų priežastis.

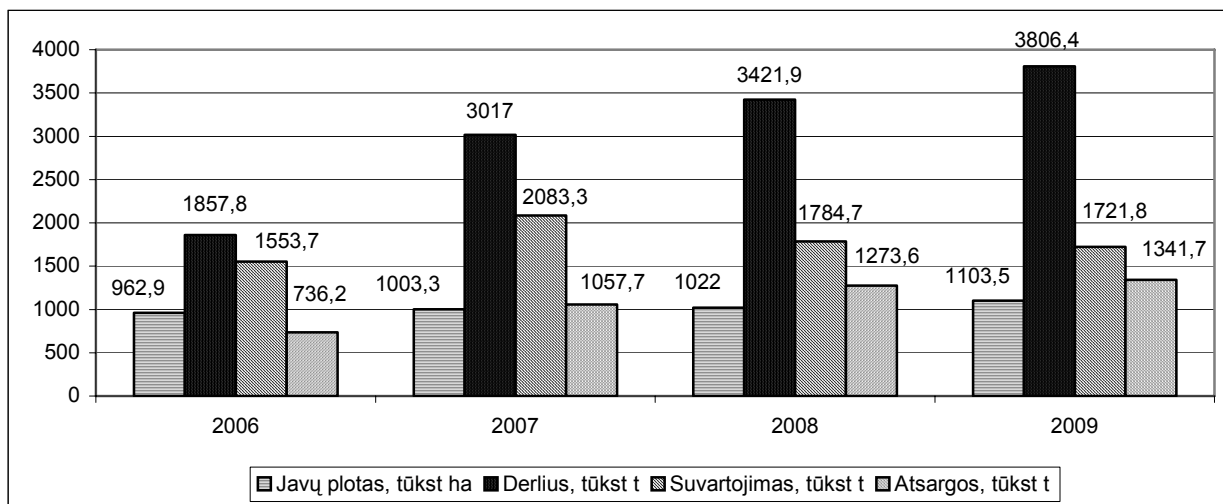
Tyrimo metodai. Atliekant tyrimą remtasi Statistikos departamento prie LRV ir Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ketverių (2006–2009) metų duomenimis. Informacija grupuota pagal metus ir atskirus rinkos segmentus. Susisteminta statistinė informacija vertinta, panaudojant lyginamosios analizės bei grafinio vaizdavimo metodus. Panaudoti autoriaus daugiau kaip penkerių metų Lietuvos ir ES grūdų rinkų tyrimo rezultatai. Tyrimo išvadoms parengti naudotas ekspertinis vertinimas, dalyvaujant Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto Produktų rinkotyros tyrėjams, turintiems atskirų produktų rinkų tyrimo patirtį. Buvo analizuota, kaip javus auginančių ūkininkų priimami sprendimai, susiję su pačia preke – grūdais,

jų kaina, pateikimu pirkėjams, užtikrina pagrindinį rinkodaros tikslą – pelno siekimą. Tai daryta tiriant grūdų pasiūlos ir paklausos pokyčius ir jų priežastis.

Tyrimo rezultatai

Javų pasėliai ir derlius. 2009 metais Lietuvoje bendras grūdų derlius 11,2 proc. didesnis nei 2008-aisiais (1 pav.). Nuo nederlingų 2006-ųjų javų grūdų Lietuvoje išauginama kasmet vis daugiau. 2009 metais gautas daugiau kaip du kartus didesnis jų derlius nei 2006-aisiais. 2009 metais javais buvo apsėta 1103,5 tūkst. ha, arba 8,0 proc. daugiau nei prieš metus (Lietuvos žemės ir ..., 2009).

Javų grūdų derliaus didėjimą, palyginti su 2008 metais, lėmė išaugę jų pasėlių plotai ir 3,0 proc. didesnis derlingumas. Jau nuo 2007-ųjų grūdų suvartojimas kasmet vidutiniškai maždaug 4 proc. mažėja. Minėtos dvi tendencijos lėmė nuolat augantį nesuvalytą grūdų kiekį ir dar labiau padidino javų grūdų pasiūlą rinkoje.

Le

ntelės lauke tūkst. be taškų!!!

1 pav. Pasėlių plotas, grūdų derlius, suvartojimas ir atsargos Lietuvoje

Per analizuojamą laikotarpį galutinės metinės javų grūdų atsargos padidėjo net 82,3 proc. Sparčiai išaugusi grūdų pasiūla ir tapo pagrindine priežastimi, nulėmusia kainų mažėjimo tendencijas Lietuvos grūdų rinkoje.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. 2007–2009 metais javų derlius buvo geras ir žemdirbiai galėjo pasiūlyti rinkai daug daugiau grūdų. Išaugusi grūdų pasiūla, žymiai sumažinusi jų supirkimo kainas, sudarė realias prielaidas grūdų perdirbėjams ir verslininkams didinti grūdų supirkimą.

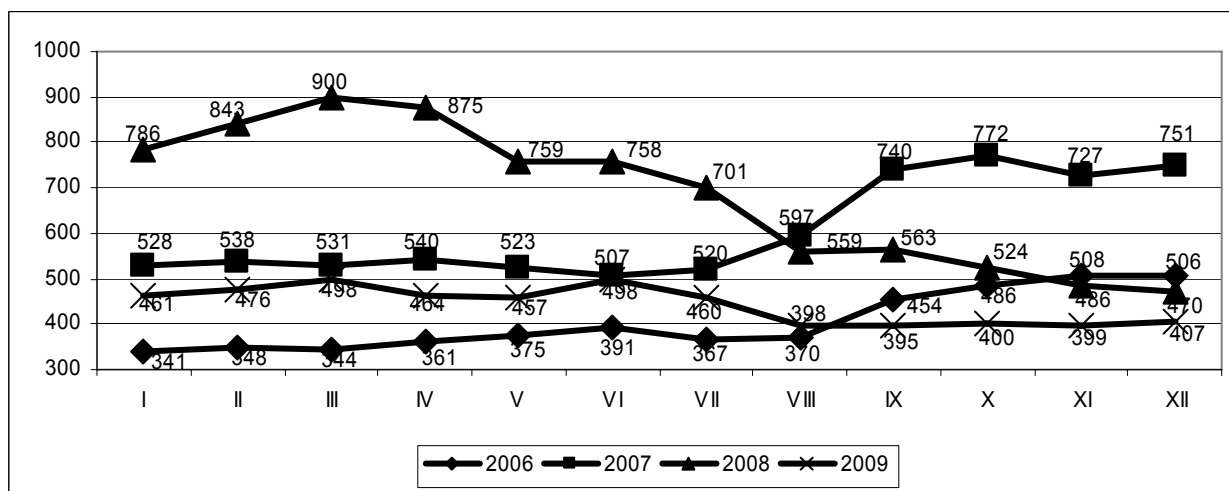
Per 2009 metus Lietuvoje supirkta 2541,5 tūkst. t javų grūdų, arba 143,1 tūkst. t (6,0 proc.) daugiau nei per 2008-uosius (1 lentelė). Palyginti su 2006 metais, praėjusiais metais javų grūdų iš augintojų nupirka 2,2 karto daugiau (Lietuvos žemės ir ..., 2009).

Javų grūdų kainos per analizuojamus metus kito – nuo 2006 metų antrojo pusmečio iki 2008 metų balandžio mėnesio nuolat augo, o vėliau pradėjo mažėti.

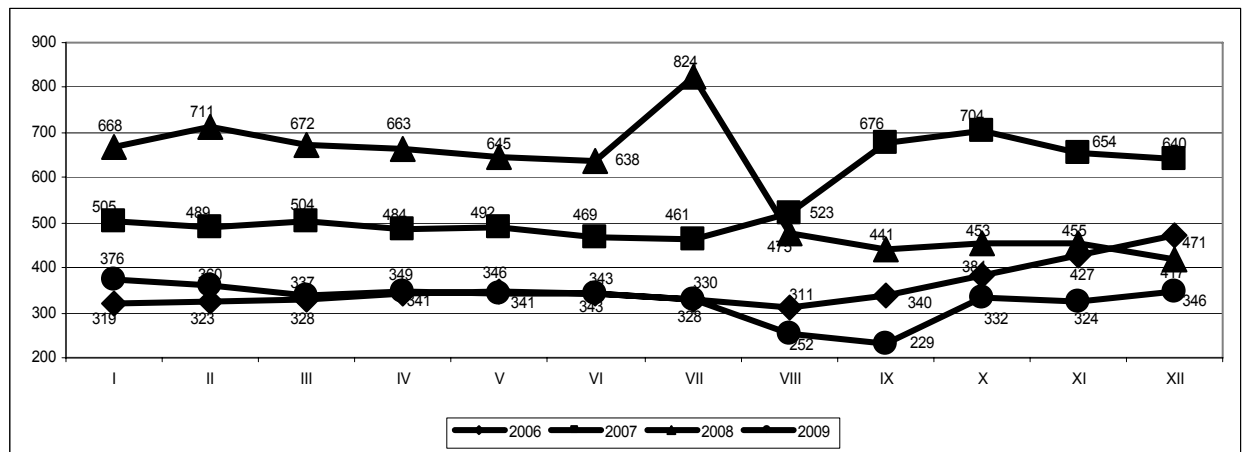
2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, javų grūdų vidutinė metinė supirkimo kaina nukrito 34,2 proc., dar labiau nukrito avižų – 56,5 proc., maistinių rugių – 48,6 proc. ir maistinių miežių – 42,6 proc. Maistiniai kviečiai vien per 2009-uosius metus atpigo 11,7 proc., o jų supirkimo kaina gruodžio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų gruodžiu, buvo mažesnė net 19,6 proc. (2 pav.). Pašariniai kviečiai per minėtą laikotarpį atpigo 7,9 proc. ir 2009-ųjų gruodį buvo superkami 21,0 proc. pigiau nei 2006-ųjų gruodį. Maistinių rugių supirkimo kaina nuo 2009 metų pradžios sumažėjo 15,8 proc. ir, palyginti su 2006 metų gruodžiu, jie buvo superkami 46,8 proc. pigiau. 2009 metų gruodį vidutinė pašarinių miežių supirkimo kaina (3 pav.), palyginti su 2006-ųjų gruodžiu, nukrito 26,5 proc., o nuo metų pradžios – 8,0 proc. (Lietuvos žemės ..., 2009).

1 lentelė. Javų grūdų supirkimas Lietuvoje 2006–2009 metais, tūkst. t

Javų grūdai	2006	2007	2008	2009	pokytis, % (2009/2008)
Visi javų grūdai	1144,7	1768,8	2398,4	2541,5	6,0
kviečiai	632,4	991,6	1445,2	1713,6	18,6
Rugiai	59,9	100,6	113,9	115,3	1,2
miežiai	398,7	523,0	590,5	439,0	-25,7

2 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina Lietuvoje 2006–2009 metais, Lt/t

3

pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina Lietuvoje 2006–2009 metais, Lt/t

ES valstybėse 2009 metų 45-osios savaitės (11 02–08) grūdų supirkimo kainos, palyginti su ankstesnių metų ta pačia savaitė, taip pat sumažėjo (2 lentelė).

2009 metų lapkričio pradžioje maistiniai kviečiai Lietuvoje buvo pigiausi. Už pašarinius miežius tik Slovakijoje, Lenkijoje ir Latvijoje buvo mokama nuo 3,8 iki 6,0 proc. mažiau nei Lietuvoje, o kitose valstybėse jie buvo superkami nuo 0,4 iki 13,3 proc. brangiau. Per pastaruosius dvejus metus maistiniai kviečiai daugiausia atpigo Bulgarijoje, Lietuvoje ir Latvijoje, o pašariniai miežiai – Bulgarijoje, Lenkijoje ir Latvijoje.

Grūdų kainų kritimą ES grūdų rinkoje per analizuojamą laikotarpį, kaip ir Lietuvos grūdų rinkoje, didele dalimi lėmė išaugusi jų pasiūla – grūdų derlius padidėjo 10,1 proc., jų vartojimas išliko beveik toks pat, o metinės grūdų atsargos išaugo 31,6 proc.

2 lentelė. Vidutinės grūdų kainos ES valstybėse 45-ąją savaitę, Lt/t
(Agri..., 2010)

Valstybės	2006	2007	2008	2009	pokytis, %	
					2009/ 2008	2009/ 2007
Maistiniai kviečiai						
J. Karalystė	518	881	684	492	-28,1	-44,2
Vokietija	462	764	453	405	-10,6	-47,0
Latvija	460	822	526	383	-27,2	-53,4
Lenkija	511	771	467	369	-21,0	-52,1
Slovakija	421	735	444	362	-18,5	-50,7
Vengrija	397	739	464	360	-22,4	-51,3
Estija	442	672	552	357	-35,3	-46,9
Bulgarija	432	875	363	344	-5,2	-60,7
Lietuva	496	743	561	343	-38,9	-53,8
Pašariniai miežiai						
Vengrija	373	651	430	347	-19,3	-46,7

J. Karalystė	451	723	483	342	-29,2	-52,7
Vokietija	401	747	395	341	-13,7	-54,4
Estija	369	638	438	312	-28,8	-51,1
Bulgarija	336	746	377	302	-19,9	-59,5
Lietuva	398	667	434	301	-30,6	-54,9
Slovakija	372	507	334	290	-13,2	-42,8
Lenkija	379	699	317	288	-9,1	-58,8
Latvija	374	684	381	284	-25,5	-58,5

Panašias grūdų kainų mažėjimo tendencijas Lietuvos ir ES rinkose lėmė tos pačios priežastys, todėl darytina prielaida, kad prognozuojamiems grūdų kainų pokyčiams Lietuvos rinkoje nemažos įtakos turės besikeičianti situacija ES grūdų rinkoje.

Grūdų suvartojimas vidaus reikmėms. Per 2009 metus šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 908,7 tūkst. t javų grūdų, arba 18,3 proc. daugiau nei 2006 metais, tačiau 2,6 proc. mažiau nei 2008-aisiais (Agro..., 2009–2010). Grūdų perdirbimo mažėjimo pagrindinė priežastis – nuo 2007 metų mažėjantis javų grūdų suvartojimas vidaus reikmėms (Lietuvos žemės ..., 2009).

Paskutiniaisiais analizuojamais metais, palyginti su 2008-aisiais (3 lentelė), grūdų vartojimo sumažėjimą labiausiai lėmė sumažėjęs jų poreikis: pašarams dėl sumažėjusio gyvulių skaičiaus, pramonei dėl sumažėjusios alkoholio gamybos ir gyventojų vartojimo fondui dėl sumažėjusio gyventojų skaičiaus bei nuolat krentančios jų perkamosios galios. Javų grūdų vidaus vartojimo sumažėjimas dar labiau padidino jų perteklių šalyje ir paspartino supirkimo kainų mažėjimą.

3 lentelė. Javų grūdų suvartojimas vidaus reikmėms Lietuvoje, tūkst. t

	2006	2007	2008	2009	pokytis, % (2009/2008)
Suvargota vidaus reikmėms	1553,7	2083,3	1784,7	1721,8	-3,5
sėklai	208,4	216,5	203,6	219,8	8,0
pašarams	801,1	1235,3	982,1	948,9	-3,4
sunaudota pramonėje	134,2	168,8	175,7	157,7	-10,2
gyventojų vartojimo fondas	372,8	402,0	371,9	361,1	-2,9
nuostoliai	37,2	60,7	51,4	34,3	-33,3

Grūdų eksportas. 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, javų grūdų eksportas padidėjo 10,6 proc., (4 lentelė). Per minėtą laikotarpį jų eksportas į ES valstybes išaugo 54,0 proc. ir 2009 metais sudarė 61,5 proc. viso javų grūdų eksporto. Tačiau javų grūdų eksportas į trečiąsias šalis per tą patį laikotarpį sumažėjo 23,7 proc. ir jo lyginamoji dalis visame javų grūdų eksporte nukrito 17,3 procentinio punkto (Eurostat..., 2010). Pagrindinė priežastis – dėl pasaulinės krizės sumažėjusios tų valstybių galimybės skirti pakankamai piniginių lėšų reikiamam grūdų kiekiui pirkti, o eksportuoti mažesnius jų kiekius Lietuvai ekonomiškai buvo nenaudinga. Daugiausia lietuviškų kviečių 2009 metais nupirko Latvija – 29,6 proc., Libija –

13,2 proc., Ispanija – 8,2 proc., Turkija – 5,1 proc. Ruginų eksportuota į Ispaniją – 35,9 proc., Suomiją – 25,2 proc., Nyderlandus – 15,8 proc., o miežių – į Airiją – 14,7 proc., Latviją – 8,2 proc., Vokietiją – 6,2 proc.

4 lentelė. Lietuvos javų grūdų eksportas 2006–2009 metais, tūkst. t

Javų grūdai	Eksportas					
	2006	2007	2008	2009	pokytis, %	
					2009/ 2008	2009/ 2006
Visi javų grūdai	737,9	722,5	1608,3	1778,8	10,6	2,4 k.
kviečiai	406,7	438,4	1129,9	1275,6	12,9	3,1 k.
rugiai	10,3	24,1	60,1	118,2	96,6	11,5 k.
miežiai	302,2	227,6	316,1	189,0	-40,0	-37,5

Nors pastaraisiais metais grūdų eksportas sparčiai augo, tačiau tai neatsvėrė dar sparčiau didėjančio grūdų pertekliaus ir mažai galėjo paveikti pasiūlos bei paklausos tarpusavio priklausomybės jėgų įtaką kainų mažėjimo tendencijoms.

Išvados

1. Lietuvoje vidutinė metinė javų grūdų kaina 2009 metais sumažėjo: palyginti su 2008-aisiais 34,2 proc., o su 2007-aisiais – net 41,0 proc.

2. Grūdų kainų mažėjimo pagrindinė priežastis buvo grūdų pertekliaus didėjimas, kurį lėmė: apie 10 proc. kasmet didėjantis derlius, maždaug 4 proc. kasmet mažėjantis vartojimas vidaus reikmėms.

3. Nors pastaraisiais metais grūdų eksportas sparčiai augo, tačiau tai neatsvėrė dar sparčiau didėjančio grūdų pertekliaus. Padidinti grūdų eksportą Lietuvos galimybės sumažėjo, nes ES rinkose taip pat buvo grūdų perteklius (metinės grūdų atsargos išaugo 31,6 proc.), trečiosiose šalyse dėl pasaulinės krizės trūko lėšų grūdams pirkti, o eksportuoti mažesnius jų kiekius Lietuvai ekonomiškai buvo nenaudinga.

4. Ateities sandoriai tarptautinėse biržose leidžia prognozuoti, kad grūdų kainos Lietuvoje 2010 metų antroje pusėje turėtų pradėti nežymiai didėti ir metų pabaigoje pasiekti maždaug 5–7 proc. augimą.

5. Siekiant sumažinti rinkoje grūdų pasiūlą bei padidinti jų paklausą ir sudaryti ekonomines prielaidas grūdų ateities kainoms bent infliacijos lygiu didėti, rekomenduotina:

- javų augintojams aktyviau praktikuoti išankstines sutartis su grūdų perdirbėjais arba eksportuotojais ir susikurti išankstines garantijas, užtikrinsiančias būsimą grūdų pardavimą;

- grūdų paklausos pašarams didėjimą daug lemtų gyvulininkystės plėtra ūkiuose bei kooperatiniais pagrindais plėtojami gamybiniai santykiai tarp stambių specializuotų augalininkystės ir gyvulininkystės ūkių;

– nemažą įtaką gyventojų vartojimo fondo padidėjimui šalyje, o tuo pačiu ir paklausai, turėtų įstatyminių nuostatų, nukreiptų stiprinti vartotojų perkamąją galią bei skatinti vartojimą, taikymas. Iki šiol minėtų nuostatų poveikis – priešingas;

– tai turėtų būti naudinga, nes javus auginantys ūkininkai, formuodami optimalią rinkos pasiūlą, užsitikrintų reikiamas pajamas, o grūdų vartotojai patenkintų savo poreikius už palankiausią kainą. Atitinkamų valstybės institucijų tarnautojams tai turėtų būti svarbu, planuojant žemės ūkio ir apdirbamosios pramonės įmonių integravimo tolesnį vystymą bei šalies ir Europos Sąjungos paramos teikimą.

Literatūra

1. Agricultural prices and price indices. Main results 2006–2009. (2010). – European Commission, Eurostat.
2. Agro RINKA 2006–2009. (2009–2010). – Vilnius: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.
3. Časas, R. (2000). Konkurencinio pranašumo šaltiniai šiuolaikinėse verslo teorijose // *Ekonomika*. Nr.52.
4. Dikčius, V. (2003). Marketingo tyrimai: teorija ir praktika. – Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija.
5. Eurostat. European Commission. – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> [2010 01 25].
6. Kotler, F., Armstrong, G., Wong, V. (2003). Rinkodaros principai. – Kaunas: UAB „Poligrafija ir informatika“.
7. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas Nr.VIII-1099, 1999 m. kovo 23 d. – Valstybės žinios, 1999-04-02, Nr. 30-856.
8. Lietuvos žemės ir maisto ūkis 2008. (2009). – Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.
9. Lietuvos žemės ūkis 2008. (2009). – Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV.
10. Lukaševičius, K., Martinkus, B. (2001). Mažųjų ir vidutinių įmonių vadyba. – Kaunas: Technologija.
11. Martinkus, B., Vaičiūnas, G., Venskus, R. (2005). Gamybos vadyba. – Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
12. Paliulis, N., Chlivickas, E. (1998). Vadybos pagrindai. – Vilnius: Technika.
13. Pasas, K., Louzas, B., Deivis, L. (1994). Ekonomikos terminų žodynas. – Vilnius: Baltijos bisnis.
14. Pranulis, V., Pajuodis, A., Urbonavičius, S., Virbilaitė, R. (2000). Marketingas. – Vilnius: The Baltic Press.
15. Ramanauskienė, J. (1998). Marketingo pagrindai. – Vilnius: „Žiburio“ leidykla.
16. Rinkos tyrimai (2006). – Vilnius: UAB „Kryptis“.
17. „Rinkotyra“ 2006–2009. (2006–2010). – Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.
18. „Žemės ūkio ir maisto produktų vartojimo ir kainų tendencijų analizė 2006–2009 metais“. (2009). – Vilnius: LAEI, darbo vadovas A. Gapšys.

THE TENDENCIES OF GRAIN PRICE CHANGES IN LITHUANIA IN 2006–2009

Vidmantas Bradūnas

Summary

The past three years for grain growers were rather favourable: the grain harvest was increasing by 10 percent every year and the grain self-sufficiency rate went up on average by 45 percentage points. The main reason, which caused the changes on the grain market, was the rapidly growing supply.

During the period 2006–2009 the average grain purchase prices have decreased similarly in Lithuania and other EU countries. During the analyzed period the grain prices were unstable – they were constantly increasing from the second half year of 2006 to April of 2008 and later they began decreasing. Although an almost perfect competition was dominating on the grain markets in Lithuania and other EU countries – there were plenty of sellers and buyers and individual seller or buyer didn't have any influence on the market prices and only the normal forces of demand and supply should have caused the prices but the latter were not able to react to the price changes and to influence them because both the demand and supply of the above-mentioned products were inelastic. Furthermore, the grain prices had a decreasing tendency in comparison with the prices of production material purchased by farmers because the demand for grain was going up rather slowly and the supply was increasing considerably fast.

Keywords: grain, price, demand, supply.